

Preek Lukas 12: 13-21 – De rijke dwaas (dankdag)

Nood leert bidden! U kent ongetwijfeld die uitspraak wel. Vaak wordt er dan meteen een verklaring bij gegeven. Want het is toch waar dat in oorlogstijd de kerken vol zaten. Als volk ervoeren we nood, gevaar, spanning en armoede. Als je het gevoel hebt dat de poten onder je veilige leventje worden weggezaagd, ja, dan ga je vanzelf wel bidden. Ook weten velen van ons nog goed te herinneren hoe tijdens de MKZ crisis de bidstond zoveel deelnemers had, dat we uit moesten wijken uit de zaal hierachter naar de kerkzaal. Nood leert bidden.

En gaat het ook niet zo als je in spanning zit te wachten op de uitslag van het ziekenhuis, omdat er iets is gevonden dat er niet hoort. Op zulke momenten wordt ieder mens klein. Je weet hoe afhankelijk je bent en je gaat bidden. Ook dan geldt: nood leert bidden.

En toch heeft de economische crisis die wij de afgelopen jaren hebben ervaren er niet toe geleid dat de kerken voller liepen. Onlangs stond er in de krant dat voor het eerst minder dan vijftig procent van ons volk religieus is. Of dat helemaal klopt is natuurlijk de vraag. Er is gemeten hoeveel mensen er een kerk bezoeken of een moskee. Er zijn ook heel veel mensen religieus zonder zich te binden aan een religieuze organisatie. Dat past ook helemaal in de tijd waarin we leven. De samenleving is individualistischer geworden dan ooit en daarom binden we ons niet. Mensen trouwen niet, maar gaan samenwonen. Mensen sluiten zich niet als lid aan bij een kerkelijke gemeente, maar kiezen voor het vrijblijvend shoppen of kiezen ervoor om vriend van de gemeente te zijn.

Maar hoe dan ook.....ons volk lijkt geleidelijk aan God vaarwel te zeggen. En natuurlijk heeft de kerk niet altijd goed reclame gemaakt. Het grondpersoneel kan teleurstellen. Er zijn ook zaken met de mantel der liefde bedekt die niet bedekt hadden mogen worden. Er is in naam van God of in naam van de kerk veel schade aangericht. Maar er is ook veel goed gedaan in naam van God en in naam van de kerk. En toch heeft dat niet bewerkt dat mensen tijdens de crisis God weer zijn gaan zoeken.

Hoe komt dat? Ook in de crisis werden er mensen ontslagen, bedrijven gingen failliet. Er kwam ook toen toch nood onder de mensen? Maar of er daardoor meer gebeden werd.....

Ik denk dat het antwoord vrij simpel is. Mensen zoeken de antwoorden allang niet bij God, maar in het geld. Het geld moet de crisis stoppen. Als de huizenprijzen maar weer stijgen, als de consumenten maar weer geld gaan uitgeven, als de economie maar weer in de lift zit, dan zal het wel weer beter gaan. We vertrouwen voor ons geluk meer op de economie dan op God. Geluk is te koop. Het gaat over bezit, koopkracht, investeringen, lijfrentes, eerste en tweede huizen, auto's en vakanties. Toch is er weinig verband tussen geld en geluk. Alleen in uiterste vorm. Heel weinig geld maakt ongelukkig en heel veel geld ook. Maar daar tussen in is je geluk niet bepaald van geld afhankelijk. En toch denken we vaak dat geluk te koop is: Ik heb er voor gewerkt met mijn eigen handen. Het is mijn geld, het komt mij toe.

In de gelijkenis van zo juist heeft Jezus het ook over iemand die dat dacht. Een rijk man wiens land veel had opgebracht. Zoveel dat hij de opbrengst van zijn land niet kon bergen.

Exporteren of verkopen zal wel geen optie geweest zijn. Dus hij besluit schuren te bouwen en daarin alles op te bergen. Hij heeft de zaakjes goed geregeld. Hij heeft voor jaren genoeg. Op een handige manier heeft hij z'n pensioen veilig gesteld. Het ziet er zelfs naar uit dat hij eerder kan stoppen met werken. In één klap rijk. Hij kan gaan rentenieren. Een bofkont, deze man. Maar toch wordt het niet één groot succesverhaal. De man komt te overlijden. Hij krijgt niet eens de tijd om te genieten van zijn pensioen. Arme man. Sneu voor hem, zouden wij zeggen. Jaren geploeterd en tegen de tijd dat hij kan gaan genieten van alles dat hij bij elkaar heeft gespaard sterft hij. Arme kerel.

Maar dat was niet wat Jezus zei. Arme kerel, sneu..... Jezus zei: Dwaas!!

Waarom zei Hij dat? Was het verkeerd van deze man dat hij rijk was? Nee, dat kunnen we niet zeggen. Er zijn plaatsen genoeg in de bijbel aan te wijzen waar rijkdom als een zegen wordt gezien. Denk maar aan de aartsvader Abraham, of denk aan koning Salomo. Hij werd zelfs door God gezegend met rijkdom omdat hij om wijsheid had gevraagd in plaats van bezit.

Nee, het is niet fout rijk te zijn. Dat is het niet. Zelfs het feit dat de man schuren bouwde om zijn bezittingen op te slaan is niet persé fout.

Waar het misgaat in dit verhaal is dat de man kiest voor zijn eigen geluk, zijn eigen geluk wordt zijn eigen verdienste, iets was hem zelf toekomt door zijn harde werken. Daar ligt alle nadruk op. Kijkt u maar eens mee hoe vaak de man het over zichzelf heeft.

vs. 17: En hij overlegde bij ZICHZELF....wat moet IK doen....IK heb geen ruimte.

vs. 18: en hij zeide: dit zal IK doen: IK zal m'n schuren afbreken en grotere bouwen, ik zal daarin al het koren en de goederen leggen.

vs. 19: En IK zal tot MIJN ZIEL zeggen (dwz tot zichzelf) ....

Voor Gód is er in zijn leven geen enkele ruimte. En ook dat laat Jezus heel duidelijk zien. Kijkt u maar gelijk naar de eerste regel van de gelijkenis. Jezus zegt: Het land van een rijk man had veel opgebracht. Het lánd had veel opgebracht. Er was een rijke oogst geweest. Wie had daar voor gezorgd. Die man? Nee. Want God geeft wasdom. Hij doet het graan groeien. Hij zorgt voor de regen en de zon. Daar heeft die man helemaal niks over te zeggen. Dus was er reden genoeg geweest om God te bedanken voor die rijke oogst. Maar van dankbaarheid is bij deze man geen sprake. En in de tweede plaats valt op dat de man bij zichzelf overlegt: wat moet ik doen? Hij overlegt met zichzelf. Hij heeft er geen behoefte aan om in gebed te vragen of God wijsheid wil geven wat hij moet doen. Nee, dit regelt hij zèlf wel.

Het is niet fout om plannen te maken, zaken te doen en er over na te denken hoe je de opbrengst kunt vergroten. Het is verkeerd om te denken dat je het in eigen hand hebt en het is verkeerd om God er niet bij te betrekken.

Jakobus waarschuwt er al voor: En u dan die zegt: wij zullen vandaag of morgen naar die en die stad reizen, en daar een jaar doorbrengen en handeldrijven en winst maken, u, die niet weet wat er morgen gebeuren zal, want hoe is uw leven? Het is immers een damp, die voor een korte tijd verschijnt en daarna verdwijnt. In plaats daarvan zou u moeten zeggen: als de Here wil en wij leven, dan zullen wij dit of dat doen. Maar nu roemt u in uw hoogmoed (4:13-16).

En dan nog iets: waarom heeft deze man er niet aan gedacht om zijn rijkdom uit te delen aan arme mensen? Hij had zoveel gekregen en als je God een beetje kent, dan weet je dat God je rijkdom geeft om uit te delen. De hele wetgeving van Israël is erop gebaseerd dat er ook voldoende te eten is voor de arme, de weduwe, de wees en de vreemdeling. Om die reden mocht Israël bijvoorbeeld de akker aan de randen niet afmaaien en ook mocht er geen nalezing gehouden worden. Er moest wat voor de armen blijven liggen. Want die opbrengst van je land is niet van jezelf, maar van God. Hij geeft het. En Hij wil het ook met zoveel mogelijk mensen delen. Vanmorgen in de scholendienst hebben we stilgestaan bij die arme weduwe, die maar twee kopermuntjes in de offerschaal deed. Die vrouw geeft alles wat ze heeft en dat wordt

voor ons vaak als voorbeeld aangehaald. En dat is ook wel zo, maar Jezus verwijt de schriftgeleerden dat ze de huizen van de weduwen opeten. Zij gaan deftig gekleed. Het feit dat deze weduwe alles weggeeft is een voorbeeld, maar ook een schande. Omdat er rijken zijn, die haar niet geven wat haar toekomst! Het is een schande dat deze arme weduwe haar laatste cent in de collecte moet doen en dat de rijke schriftgeleerden van dat geld de dure meneer uithangen.

En dat mag natuurlijk ook voor de christelijke gemeente een waarschuwing zijn.

Natuurlijk is er niets mis met een goed kerkgebouw waar het warm is en waar de stoelen en banken goed zitten, maar er is wel wat mis als de investeringen van de kerk in zichzelf ten koste gaat van de door God gegeven taak om het zout der aarde te zijn. In feite is de kerk de enige club ter wereld die er niet is voor eigen leden, maar voor de niet-leden. En daarom moeten diaconaat en zending hoge prioriteit hebben en dat mag ook duidelijk zichtbaar zijn op de begroting van een kerk.

Als God ons met rijkdom zegent is dat altijd om zelf ook weer tot zegen te zijn.

Maar deze man denkt daar niet aan. Hij denkt alleen maar aan zichzelf. En daarom noemt God hem dwaas. Omdat hij geen rekening houdt met God. Het is dwaas om te leven alsof er geen God is. Dat is dom en kortzichtig. Want uiteindelijk is het God, Die de zeggenschap over je leven heeft. Ook dat laat Jezus overduidelijk zien. Kijkt u maar naar vers 20: Maar God zei tot hem: Gij dwaas, in deze nacht wordt uw ziel van u afgeëist. Je ziel, dat is je leven. God is het die leven geeft en leven neemt. Hij heeft de beschikking over het leven. Want het leven is van Hem. Daar had deze man niet bij stil gestaan. Hij dacht dat hij het leven in eigen beheer had. Maar dat is niet zo. Het leven is van God.

Ziet u, Jezus waarschuwt ons voor hebzucht. Niet omdat Hij ons geen overvloed gunt. Op zich is er niks tegen overvloed en rijkdom. Maar Jezus waarschuwt ons tegen hebzucht omdat het zo gevaarlijk is. Paulus schrijft aan Timotheus (1 Tim. 6:10) dat de wortel van alle kwaad de geldzucht is. Niet het geld zelf, maar de zucht naar geld. Je hart erop zetten. Het hebben, hebben en nog eens hebben, kan zo gemakkelijk je leven gaan beheersen. Het streven naar meer, mooier, groter en beter. En dan kan zomaar de gedachte postvatten dat jouw leven en je levensvreugde afhankelijk is van je bezit. Zoals de man uit de gelijkenis ook dacht dat het rusten, het eten en drinken en het vrolijk zijn door zijn rijkdom gegarandeerd waren. Maar Jezus laat zien dat het uiteindelijk niet je bezittingen zijn waar het leven

van afhangt, maar Hij laat zien dat jouw leven van God afhangt. God is de eigenaar van jouw leven. En daarom wijst Hij ons de weg en zegt Hij: verzamel geen schatten voor jezelf, maar wees rijk in God. Dáár moet de prioriteit in je leven liggen.

Eigenlijk is dit een tegenstelling die je kort kunt samenvatten met de vraag: Welke richting kent je leven? Ben je alleen maar op jezelf gericht, of leef je in de richting van God?

De rijke man keek naar zijn oogst, wreef zich in z'n handen en zei tegen zichzelf: Nu kan ik de bloemetjes buiten zetten; ik kan eten, drinken en vrolijk zijn. Maar hij vergiste zich. Want hij had niet met God gerekend. Hij verwachtte het in zijn leven van zijn bezittingen. Maar de dood scheidde hem van zijn kapitaal. En er bleef niets voor hem over. Toen hij begraven werd, reed er geen verhuishwagen met de stoet mee.

Jezus wil ons voor deze tragiek bewaren. En daarom wijst Hij ons de weg naar God. Want bij God is je leven veilig en zeker. En dat deed Hij door zelf al Zijn rijkdom op te geven en arm te worden voor ons. Paulus schrijft dat Hij in de gestalte van God was, met andere woorden, Hij bezat alle rijkdom en alle macht, maar Hij nam de gedaante van een slaaf aan. Hij werd ons aller voetveeg door zo arm te worden dat Hij naakt te kijk te hing aan het kruis, zelfs zijn kleren hadden ze Hem afgenomen, armer kun je niet zijn, maar Hij deed het om ons rijk maken. De koning werd slaaf om zondeslaven tot koningskinderen te maken. Wij mensen waren hopeloos verloren als God zelf niet had ingegrepen. Het is Zijn genade, Zijn onvoorwaardelijke liefde, dat wij bevrijd zijn uit onze ellendige situatie. Dat kon alleen maar omdat er redding kwam van buitenaf. Zoals dat voetbalelftal in Thailand opgesloten zat in een grot, overvallen door het noodweer. Zij konden alleen maar bevrijd worden omdat er duikers bereid waren af te dalen in het water en hen weer veilig naar buiten te brengen. Op dezelfde manier kunnen wij alleen bevrijd worden uit onze hopeloze situatie omdat Jezus Christus bereid was af te dalen en ons in onze verlorenheid op te zoeken. Alleen zo is er voor ons eeuwig leven te krijgen. Dat is een rijkdom die alle aardse rijkdom te boven gaat. Dat leven heeft Hij zelf voor ons veilig gesteld. Niets en niemand kan dat van je afnemen.

Zelfs de dood niet. De dood scheidt je wel van je aardse bezit, maar niet van je hemelse bezit. Aards bezit zul je achter moeten laten. Maar hemelse rijkdom blijft in alle eeuwigheid.

Want God is erbij. Vandaag al, want het eeuwig leven begint in het hier en nu, maar ook straks aan de overkant van het graf. Ook als je straks je bezit en de mensen die je lief zijn moet loslaten gaat daar het leven verder. Leven in eeuwige vreugde, leven met God.

Broeders, zusters, vandaag is het dankdag. Ik vermoed dat de meesten van ons ook dit jaar weer mogen zeggen dat het land weer genoeg heeft opgebracht en dat we weer voldoende hebben verdiend om van te leven.

Natuurlijk, we zijn ons weer bewust geworden van onze afhankelijkheid van het klimaat. Want wat was het droog. Maar we hebben ons ook weer verbaasd met elkaar hoe snel de natuur zich weer herstelt. Op zo'n moment realiseer je jezelf weer even dat we van onze Schepper afhankelijk zijn.

Daarom, richt je leven naar God. Kies voor het leven. Dat is in onze tijd niet altijd gemakkelijk. Want kerken worden gesloten, het geloof in God vaarwel gezegd. Ondertussen worden we overspoeld door de reclame op de televisie en de vele folders in onze brievenbussen. En onze aandacht wordt vooral gevraagd voor datgene wat we nog niet hebben. Zomaar kan het je leven gaan beheersen. Zomaar doe je mee. Zomaar ben je slachtoffer van de hebzucht en denk je dat het echte geluk is te vinden in bezit, in rijkdom.

Maar Jezus zegt: Laat je niet gek maken. Pas er voor op. Laat je niet bedriegen door de indruk die gewekt wordt dat je pas gelukkig bent als je dit hebt en dat hebt. Jezus zegt: Kies niet voor je geld en je bezit, want uiteindelijk schiet je daar niks mee op. Maar kies voor God. Zoek eerst het Koninkrijk van God en Zijn gerechtigheid en al het andere zal je bovendien geschonken worden. Kies voor het Leven, het Leven met een hoofdletter. Want alleen als je Jezus kent kun je echt zeggen: ik ben een rijk mens!

Amen.